

PAUL AUSTER
YÜKSEKLİK
KORKUSU

ROMAN

Çeviri: İLKNUR ÖZDEMİR

♥
CAN

16.
BASKI

PAUL AUSTER
YÜKSEKLİK
KORKUSU

Mr. Vertigo, Paul Auster

© 1994, Paul Auster

© 1995, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı ve Viking Penguin/Penguin Group (USA) Inc. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1995

16. basım: Ağustos 2018, İstanbul

Bu kitabın 16. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © iStockphoto.com / Karl Dolenc

Kapak baskı, iç baskı ve cilt: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri

Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8

Yenibosna-Bahçelievler, İstanbul

Sertifika No: 10614

ISBN 978-975-510-669-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789755106694

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

PAUL AUSTER
YÜKSEKLİK
KORKUSU

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

İlknur Özdemir

Paul Auster'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

<i>Ay Sarayı</i> , 1991	<i>Brooklyn Çılgınlıkları</i> , 2007
<i>Yalnızlığın Keşfi</i> , 1991	<i>Yazı Odasında Yolculuklar</i> , 2007
<i>Son Şeyler Ülkesinde</i> , 1992	<i>Duvar Yazısı</i> , 2008
<i>Şans Müziği</i> , 1993	<i>Karanlıktaki Adam</i> , 2008
<i>Kırmızı Defter</i> , 1994	<i>Lulu Köprüde</i> , 2009
<i>Leviathan</i> , 1994	<i>Görünmeyen</i> , 2010
<i>Duman - Surat Mosmor</i> , 1998	<i>Sunset Park</i> , 2011
<i>Timbuktu</i> , 1999	<i>Kış Günlüğü</i> , 2012
<i>Cebi Delik</i> , 1999	<i>Şimdi ve Burada</i> (J.M. Coetzee ile birlikte), 2013
<i>Köşeye Kısırmak</i> , 2000	<i>İç Dünyamdan Notlar</i> , 2014
<i>Yanılsamalar Kitabı</i> , 2002	<i>Babamın Tanrı Olduğunu Sandım</i> (editör), 2015
<i>Kehanet Gecesi</i> , 2004	<i>4 3 2 1</i> , 2014
<i>Cam Kent</i> , 2004	
<i>Hayaletler</i> , 2004	
<i>Kilitli Oda</i> , 2004	

PAUL AUSTER, 1947 yılında ABD'nin New Jersey eyaletinde, Newark'ta doğdu. Daha 12 yaşındayken, önemli bir çevirmen olan amcasının kitaplarını okuyarak edebiyata büyük bir ilgi duymaya başladı. Columbia Üniversitesi'nde Fransız, İngiliz ve İtalyan edebiyatı okuduktan sonra dört yıl kadar Fransa'da yaşadı, Fransız yazarlardan çeviriler yaptı. XX. yüzyıl Fransız şiiri üstüne önemli bir antoloji hazırladı. İlk kez 1987'de *New York Üçlemesi* adlı yapıtıyla büyük ilgi gördü. Daha sonra *Ay Sarayı*, *Kehanet Gecesi*, *Köşeye Kısırmak*, *Son Şeyler Ülkesinde*, *Leviathan*, *Şans Müziği*, *Timbaktu*, *Yanılsamalar Kitabı*, *Yükseklik Korkusu*, *Brooklyn Çılgınlıkları*, *Yazı Odasında Yolculuklar*, *Karanlıktaki Adam*, *Görünmeyen* ve *Sunset Park* adlı romanları, *Yalnızlığın Keşfi* adlı anı-romanı, *Kırmızı Defter* adlı öykü kitabı birbirini izledi. Auster, eşi yazar Siri Hustvedt ve iki çocuğuyla birlikte New York, Brooklyn'de oturuyor.

İLKNUR ÖZDEMİR, İstanbul'da doğdu. İstanbul Alman Lisesi ve Boğaziçi Üniversitesi'nden mezun oldu. Almanca ve İngilizceden çok sayıda çeviri yaptı. Başlıca çevirileri arasında *Yalnızlığın Keşfi* (Paul Auster), *Tarçın Dükkânları* (Bruno Schulz), *Stiller* (Max Frisch), *Amok Koşucusu* (Stefan Zweig), *İrlanda Güncesi* (Heinrich Böll), *Saatler* (Michael Cunningham), *Küçük Şeylerin Tanrısı* (Arundhati Roy), *Utancı* (Coetzee), *Katran Bebek* (Toni Morrison), *Bech Döndü* (John Updike), *Gün Boyu Gece Yarısı* (Hanif Kureishi) sayılabilir.

Birinci bölüm

Su üzerinde ilk yürüdüğümde on iki yaşındaydım. Bu numarayı bir gecede öğrendiğimi iddia etmeyeceğim, siyah elbiseli bir adam öğretti her şeyi. Yehudi Usta beni bulduğunda, Saint Louis sokaklarında dilencilik yapan dokuz yaşında bir öksüzdüm, marifetimi halka gösterme izin verinceye kadar tam üç yıl benimle düzenli olarak çalıştı. Çalışmaya başladığımızda 1927 yılıydı, Babe Ruth ile Charles Lindbergh'in adları o yıl duyulmaya başlamıştı, dünyanın karanlıklara gömülmeye başlaması da o günlere rastlar. Ekim ayındaki felaketten¹ birkaç gün öncesine kadar gösterimi sürdürdüm; benim yaptığım şeyin yanında, yukarıda adı geçen iki beyefendinin yaptıkları solda sıfır kalırdı. Yaptığım şeyi benden önce hiçbir Amerikalı yapmamıştı, benden sonra da yapan çıkmadı.

Yehudi Usta'nın beni seçmesinin nedeni, çocukların içinde en ufağı, en pisi ve en sefili olmamdı. "Senin hayvandan farkın yok," demişti bana, "tam anlamıyla bir hiçsin." Bana söylediği ilk söz bu olmuştu; o gecenin üzerinden tam altmış sekiz yıl geçmiş olmasına karşın o sözcüklerin Usta'nın ağzından döküldüğünü bugün bile

1. 24 Ekim 1929 Salı günü New York borsasının çöküşüyle Amerika'da ekonomik buhranın başlaması. (Ç.N.)

duyar gibiyim: “Senin hayvandan farkın yok. Şimdi bulunduğun yerde kalırsan kuş bitmeden öbür dünyayı boylarsın. Benimle gelirsen sana uçmayı öğretirim.”

“Hiç kimsecikler uçabilemez bayım,” dedim. “Ancak kuşlar uçabilir, ben de kuş olmadığımı yüzde bin eminim.”

“Hiçbir şey bildiğin yok,” dedi Yehudi Usta. “Hiçbir şey bilmiyorsun, çünkü sen bir hiçsin. On üç yaşına geldiğinde sana uçmayı öğretememiş olursam, başımı balayla uçurabilirsin. İstersen sana bunu yazılı olarak vereyim. Verdiğim sözü tutmayı başaramazsam hayatta kalmam ya da kalmamam senin elinde olur.”

Kasım başlarında bir cumartesi gecesiydi, Paradise Cafe'nin önünde duruyorduk, burası kentin merkezinde hoş bir bardı, zenci bir caz orkestrası çalardı orada, sigara satan kızlar da içlerini gösteren giysiler giyerlerdi. Hafta sonlarında barın çevresinden ayrılmazdım, sadaka dile-nirdim, ondan ona haber taşır ya da züppe beylere taksi çevirirdim. Yehudi Usta'yı ilk gördüğümde onun sarhoş olduğunu düşünmüş, siyah smokini ve ipek silindir şapkasıyla gece vakti yalpa vura vura yürüyen içki düşkünün zenginin biri sanmıştım. Tuhaf bir şivesi vardı, bu yüzden onun başka bir kasabadan gelmiş olabileceğini de düşünmedim değil ama yanılmışım. Hani sarhoşlar ipe sapa gelmez şeyler konuşurlar ya, onun uçmak konusundaki sözlerini de bu saçmalıklardan biri sanmıştım.

“Fazla yükselirseniz,” dedim ona, “yere inerken boyunuz kırılabilir.”

“Bu işin tekniğini sonra konuşuruz,” dedi Usta. “Öğrenmesi kolay bir hüner değildir bu, ama beni dinler, söylediklerimi yaparsan sonunda ikimiz de milyoner oluruz.”

“Siz zaten milyonersiniz,” dedim. “Beni n'apacaksınız?”

“Ne mi, sefil küçük serseri? Cebimde beş param bile yok benim. Senin gözüne hırsızlar kralı gibi görünmüş olabilirim ama bunun nedeni senin kuş beyinli olman. Şimdi beni iyi dinle. Sana hayatında bir tek kez karşılaşabileceğin bir fırsat veriyorum ama bu şansını ikinci bir kez tanımam. Sabah altı buçukta kalkacak olan Blue Bird özel treninde kendime yer ayırttım, şu sefil bedenini o trene atmazsan beni hayatında bir daha göremezsin.”

“Soruma hâlâ yanıt vermediniz,” dedim.

“Çünkü sen benim dualarımın karşılığısın evlat. Bu yüzden istiyorum seni. Çünkü sende bu yetenek var.”

“Yetenek mi? Yetenek metenek yok bende. Hem olsa bile siz bunu nereden bileceksiniz Bay Maymunkülük? Benimle ancak bir dakikadır konuşuyorsunuz.”

“Yine yanıyorsun,” dedi Yehudi Usta. “Ben seni bir haftadır gözlüyorum. Dayın ile yengenin senin gitmene üzüleceklerini sanıyorsan son dört yıldır yanında oturduğun insanları hiç tanıımıyorsun demektir.”

“Dayım ile yengem mi?” dedim, karşımdaki adamın sarhoşun biri olmadığını ansızın fark etmiştim. Daha da kötüsü gelmişti başıma: Okul kaçaklarını yakalayan bir görevli ya da bir polisti o, orada öylece yakalandığıma göre boğazıma kadar batağa saplanmışım.

“Senin şu Slim dayın çok tuhaf biri,” diye sözünü sürdürdü Usta, dikkatimi çekmişti ya, artık ağırdan alıyordu. “Bir Amerikan yurttaşının böylesine ahmak olabileceğini hiç düşünmezdim. Leş gibi kokmakla kalmıyor, aynı zamanda hiçbir işe yaramayacak kadar da sefil ve çirkin. Senin böyle sansar suratlı sokak çocuğunun teki olup çıkmında şaşılacak bir şey yok. Bu sabah dayınla uzun uzun konuştuk, beş kuruş bile almadan seni bırakmaya razı. Düşünsene evlat, seni almak için para verme bile gerek olmadı. Üstelik karım dediği o un çuvalı domuz orada öylece oturdu, seni savunmak için tek bir

sözcük bile çıkmadı ağzından. Senin, ailem dediğin buy-
sa o ikisinden kurtulmakla şanslı sayılırsın. Kararı vere-
cek olan sensin, ama benim önerimi kabul etmesen bile
onların yanına dönmek akıllıca bir iş olamaz. Sana şu
kadarını söyleyeyim, senin geri döndüğünü görmek, on-
ları büyük bir hayal kırıklığına uğratacaktır. Üzüntüden
dilleri tutulabilir, ne demek istediğimi bilmem anlıyor
musun?”

Bir hayvandıym belki ama en aşağılık hayvanın bile
duyguları vardır, Usta bana bunları anlattığında yumruk
yemiş gibi oldum. Slim dayım ile Peg yengem sözünü
etmeye degecek kişiler değildiler ama onların evi benim
yaşadığım yerd; beni istemediklerini öğrenince donup
kalmıştım. Ne de olsa daha dokuz yaşımdaydım. Yaşıma
göre oldukça dayanıklı olsam da görüdüğüm kadar da-
yanıklı değildim aslında. Usta tam o sırada o kapkara
gözleriyle beni yukarıdan aşağı süzüyor olmasaydı bü-
yük bir olasılıkla sokağın ortasında zırl zırl ağlamaya
başlardım.

Şimdi o geceyi düşündüğümde, Usta'nın bana doğ-
ru söylediğinden hâlâ emin olamadığımı görüyorum.
Dayımla ve yengemle konuşmuş olabilir ama bütün
bunları uydurmuş da olabilir. Onlarla görüşmüş olduğu-
na kuşku yok –onları harfi harfine tanımlamıştı– ama
Slim dayımı iyi tanım, bu işten üç beş papel koparma-
dan benim gitmeme izin vermiş olabileceğini sanmıyo-
rum. Yehudi Usta onu atlatmıştır demek istemiyorum,
ama daha sonra olanlara bakarsak kendisine adil davra-
nılmış olsun ya da olmasın, o orospu çocuğunun kendini
aldatılmış hissettiğine eminim. Şimdi bu konu üzerinde
kafa patlatarak daha fazla zaman harcamaya niyetim
yok. Uzun lafın kisası, Usta'nın bana anlattıklarına kan-
dım, şimdi anlatmaya değer tek şey de bu zaten. Eve
dönmemin yanlış olduğuna inandırdı beni, buna bir kez

inandıktan sonra da artık dünyaya boşverdim. O da benim böyle hissetmemi –yani kafamın karışmasını, kendimi boşlukta hissetmemi– istemiş olmalı. Yaşamaya devam etmek için bir nedenin olmadığını düşünürsen, başına neler geleceğini umursaman da pek güçtür. Ölmek istediğini düşünürsün, sonra da her şeye hazır olduğunu keşfediverirsin; hatta yabancıнын biriyle gecenin içine karışıp gitmek gibi çılgınca bir şeye bile...

“Peki bayım,” dedim ona, sesimi birkaç oktav düşürerek ve en amansız bakışlarımla bakarak, “anlaştık; ama söylediğinizi yapmazsanız kafanızı uçururum. Küçük olabilirim ama kimsenin verdiği sözü unutmamasına izin veremem.”

Trene bindiğimizde hava hâlâ karanlıktı. Gündoğumunun içinde batıya doğru yol aldık, ölgün kasım güneşi bulutların arasından süzölmeye çabalarırken Missouri eyaletini bir baştan bir başa geçtik. Annemi toprağa verdiğimizden beri Saint Louis’in dışına çıkmamıştım; o sabah karşıma çıkan kasvetli bir dünya oldu: sıkıcı ve bomboş bir dünya, her iki yandan bizi kuşatan, sararmış mısır saplarıyla dolu, uçsuz bucaksız tarlalar. Öğleden az sonra trenimiz gürültüyle Kansas City’ye girdi, birlikte geçirdiğimiz onca saat boyunca Yehudi Usta’nın benimle üç dört sözcükten fazla bir şey konuştuğunu sanmıyorum. Çoğunlukla uyudu, suratının ortasına kadar indirdiği şapkası, uyurken öne kayıp duruyordu, ama ben öyle ürkmüştüm ki pencereden dışarı bakmaktan başka bir şey yapamıyor, kendimi nasıl bir belaya bulaştırdığımı düşünürken bir yandan da gözlerimin önünden akıp geçen manzarayı seyrediyordum. Saint Louis’deki dostlarım beni Yehudi Usta gibileri konusunda uyarmışlardı: Bu gibiler, kafalarında şeytanca planlar kuran kimsesiz serserilerdi, istediklerini yaptırabilecekleri delikanlıları avlamak için pusuya yatmış sapıklardı.

O adamın giysilerini çıkartıp dokunulmasını istemediğim yerlerime dokunduğunu düşünmek bile yeterince kötüydü ama kafamda taşıdığım öteki korkuların yanında bu hiç kalırdı. Bir yabancıнын peşine takılıp giden, bir daha da kendisinden hiç haber alınamayan bir çocuktan söz edildiğini duymuştum. Sonradan o adam, çocuğu parçalayıp ufak ufak doğradığını, pişirip yediğini itiraf etmişti. Bir başka çocuk, karanlık bir mahzende duvara zincirlenmiş, altı ay boyunca ekmek ile sudan başka bir şey geçmemişti kursağından. Bir başkasınınsa derisi soyulmuş, kemikleri ortaya çıkmıştı. Nasıl bir işe girişmiş olduğumu ölçüp biçmeye zaman bulunca benim başıma da bunlara benzer bir şey gelebileceğini düşünmem güç olmadı. Kendimi bir canavarın pençelerine teslim etmiştim, bu adam görüldüğünün yarısı kadar bile uğursuz çıksa güneşin doğuşunu bir daha göremeyeceğim kesin sayılırdı.

Trenden indik, kalabalığın arasında kendimize yol açarak peronda ilerlemeye başladık. “Karnım aç,” dedim Yehudi Usta’nın ceketini çekiştirerek. “Hemen karnımı doyurmazsanız sizi gördüğüm ilk aynasıza teslim ederim.”

“Sana verdiğim elmaya ne oldu?” dedi.

“Trenin penceresinden dışarı fırlattım.”

“Ya, demek elmadan pek hoşlanmıyoruz, öyle mi? Peki ya jambonlu sandviç? Kızarmış tavuk budu ile bir kesekâğıdı dolusu şekerli çöreği hiç saymıyorum bile.”

“Hepsini çöpe attım. O verdiğiniz yiyecekleri yememi beklemiyordunuz herhalde, değil mi?”

“Nedenmiş o, küçük adam? Yemezsen kuruyup ölürsün. Bunu herkes bilir.”

“Hiç olmazsa yavaş yavaş ölürüm. Ama zehirli bir şeyi ısırdığımda oracıkta nalları dikerim.”

Kendisiyle karşılaştığımdan bu yana Yehudi Usta’nın

dudaklarında ilk kez bir gülümseme belirdi. Yanılmıyorsa, bu gülümseme bir kahkahaya bile dönüştü. “Bana güvenmediğini mi söylemek istiyorsun?”

“Haklısınız. Bir katıra ne kadar inanırsam size de o kadar inanıyorum.”

“İçin rahat olsun, kendini beğenmiş çocuk,” dedi Usta, omzumu sıvazlayarak. “Sen benim karnımı doyuracak kişisin, unuttun mu? Saçının teline bile zarar vermem senin.”

Bana kalırsa bu sözler lafta kalan şeylerdi, ben de bu tür yağcılıkları yutacak kadar enayi değildim. Ama tam o sırada Yehudi Usta elini cebine attı, gıcır gıcır bir kâğıt para çıkardı, parayı avucuma şak diye yapıştırdı. “Şuradaki lokantayı görüyor musun?” dedi, istasyon binasının ortasındaki aşevini göstererek. “Oraya git, şu karnına sığabilecek en kocaman öğle yemeğini ısmarla kendine. Ben seni burada beklerim.”

“Peki ya siz? Yemek yemekten hoşlanmaz mısınız?”

“Sen beni dert etme,” dedi Yehudi Usta. “Benim midem, kendi başının çaresine bakabilir.” Tam arkamı dönmüş gidiyordum ki ekledi: “Sana bir öğüt vereyim, ufaklık. Kaçmayı koyduysan kafana, şimdi tam sırası. Verdiğim parayı dert etme kendine. Girdiğin zahmete karşılık sende kalabilir.”

Bir başıma lokantaya girdim, Yehudi Usta'nın ayrılırken söylediği sözler ne de olsa içimi rahatlatmıştı. Kötü bir niyeti olsaydı, bana kaçmak için fırsat tanımazdı. Lokantada tezgâhın başına oturdum, özel bir et yemeğiyle bir şişe de *saparna* ısmarladım. Daha soluk almaya fırsat bulamadan garson önüme dağ gibi salamura biftek ve kabak dolu bir tabak sürdü. O güne kadar gördüğüm en dolu yemek tabağıydı bu, Saint Louis'deki Sporcular Parkı kadar kocamandı bu tabak; bir lokma bile bırakmadan yemeğin tamamını silip süpürdüm, ya-

nında iki dilim de ekmek yedim, ayrıca bir şişe daha *saparna* içtim. O kir içindeki tezgâhın başında tattığım mutluluğu hiçbir şeye değişmem. Karnım doyduğunda, bir daha hiçbir şey bana zarar veremezmiş gibi güçlü hissettim kendimi. İşin en güzel yanı, hesabı ödemek için bir dolarlık parayı cebimden çıkardığımda çıktı karşıma. Yediklerim ancak kırk beş sent tutmuştu, garsona beş sent bahşiş bıraktıktan sonra bile elimde elli sent kalmıştı. Bugün bu paranın bir önemi olmayabilir ama o günlerde elli sent benim için bir servet demektir. İskemleden kalkarken lokantanın içine şöyle bir göz gezdirerek, kaçmak için fırsatım var, diye düşündüm. Yan kapıdan sızışabilirim, o kara kılıklı adam da öylece kalakalır. Ama kaçmadım, böylece bu seçim benim hayatımın yönünü değiştirdi.

Usta'nın beni beklemekte olduğu yere döndüm, çünkü o adam beni milyoner yapmaya söz vermişti. Cebimdeki elli sentin sıcaklığından güç alarak adamın böbürlenmesinde bir gerçek payı olup olmadığını denemeye değer diye düşündüm.

İlkinden sonra ikinci bir trene daha bindik, yolculuğumuzun sonuna doğru da bir üçüncüsüne, bu trenle o gece saat yedide Cibola kentine vardık. Yehudi Usta bütün sabah tek sözcük bile etmemiş olmasına karşın günün geri kalan kısmında hiç durmadan konuştu. Onun neyi yapacağı, neyi yapmayacağı konusunda tahminler yürütmemeyi öğrenmeye başlamıştım bile. Tam onu mıhladım dediğinizde bir de bakıyordunuz beklediğinizi tam tersini yapmış.

"Beni Yehudi Usta diye çağırabilirsin," dedi, adını bana ilk kez söylüyordu. "İstersen kısaca Usta da diyebilirsiniz. Ama, ne olursa olsun, bana sakın Yehudi deme. Anladın mı?"

"Bu ad size doğumda mı verilmiş," dedim, "yoksa

kendiniz mi taktınız?”

“Benim gerçek adımlı bilmene hiç gerek yok. Yehudi Usta demen yeterli.”

“Pekâlâ, benim adımlı da Walter. Walter Claireborne Rawley. Siz de bana kısaca Walt diyebilirsiniz.”

“Canım ne isterse öyle derim. Seni Solucan diye çağırarak istersem, Solucan diye çağırırım. Domuz diye çağırarak istersem Domuz derim. Anladın mı?”

“Allah kahretsin bayım! Söylediklerinizden hiçbir şey anlamadım.”

“Ayrıca yalan söylemeni ya da düzenbazlık yapmanı da hoş karşılamayacağımı bilmelisin. Mazeret istemem, yakınmak yok, arkadan konuşmak da. İşi öğrendiğinde dünyanın en mutlu çocuğu olacaksın.”

“Ne demezsin! Kötürüm bir adamın bacakları sağlam olsaydı, ayakta işeyebilirdi.”

“Ben senin öykünü biliyorum oğlum. Bana masal uydurmana gerek yok. Babanın dokuz yüz on yedide Belçika’da gazdan nasıl zehirlendiğini biliyorum. Annen konusunda da bilgim var, onun da Doğu Saint Louis’de bir dolara takla atıp ne numaralar çevirdiğini biliyorum; bundan dört buçuk yıl önce başına neler geldiğinden, o çılgın polisin, tabancasını annenin kafasına çevirip beynini dağıttığından da haberim var. Sana acımadığımı sanma evlat, ama benimle birlikteyken gerçeği örtbas ederek bir yere varacağını da sanma.”

“Tamam Bay Akıllıpantolon. Madem her şeyin yanıtını biliyorsunuz, bildiğim şeyleri ne diye anlatıp da nefesinizi tüketiyorsunuz?”

“Hiçbir söylediğime inanmıyorsun da ondan. Şu uçma işinin palavra olduğunu düşünüyorsun. Çok çalışacaksın Walt, şimdiye kadar çalıştığından çok fazla, üstelik her gün bu işi bırakmak isteyeceksin; ama sabırlı olursan ve sana söylediklerime güvenirsen, birkaç yıl

sonra uçabilirsin. Yemin ederim. Kendini yerden kaldıracabileceksin, kuş gibi uçabileceksin havada.”

“Unutmadıysanız ben Missouriliyim. Oraya boşu boşuna, ‘Gösteri Eyaleti’ dememişler.”

“Öyle ama artık Missouri’de değiliz, küçük dostum. Kansas’tayız. Hayatında buradan daha dümdüz, daha ısısız bir yer görmemişsindir. 1540 yılında, Coronado ile adamları Altın Kentleri ararken buradan geçtiklerinde yollarını öyle bir yitirdiler ki yarısı aklını kaçırdı. Nerede bulunduğunu gösterecek hiçbir şey yoktur burada. Ne dağlar ne ağaçlar ne de yolda tümsekler. Buralar göz alabildiğine dümdüzdür. Bir süre burada kaldıktan sonra, gidilecek bir tek yer olduğunu anlarsın: Yukarısı – tek dostun gökyüzüdür.”

Trenimiz istasyona girdiğinde hava kararmıştı, bu yüzden Usta’nın yeni yuvam konusundaki tanımlamasını doğrulayacak bir şey göremedim. Anlayabildiğim kadarıyla bu kasaba, öteki küçük kasabalardan pek farklı değildi. Belki birazcık daha soğuktu, üstelik alıştığımдан daha karanlıktı, ama hayatımda hiçbir kasabada bulunmadığım için bir kasabadan ne bekleyeceğimi de bilemiyordum doğrusu. Her şey yeni geliyordu bana: Her koku yabancıydı, gökyüzündeki yıldızlar içinde bana tanıdık geleni yoktu. Biri kalkıp bana az önce Oz’un ülkesine ayak basmış olduğumu söylese, bunun doğru olup olmadığını bilemezdim doğrusu.

İstasyon binasının içinden geçtik, kapının önünde durup karanlık köyü gözlerimizle taradık. Saat akşamın yedisiydi, ama bütün dükkânlar kapalıydı, karşıdaki evlerde yanan üç beş lamba dışında hiçbir yerde hayat belirtisi yoktu. “Tasalanma,” dedi Yehudi Usta, “arabamız neredeyse gelir.” Elini uzatıp elimi tutmaya çalıştı, ama bana dokunmasına zaman bırakmadan kolumu hızla çektim, “Pençelerinizi kendinize saklayın Usta Efendi,”

dedim. “Artık bana sahip olduğunuzu düşünebilirsiniz ama kafanızdan silin bunu.”

Bu sözler ağzımdan çıkar çıkmaz iki kişilik bir faytonu çeken kocaman, doru bir at belirde sokağın ucunda. Bu atlı araba, o yaz Picture Palace Sineması’nda görmüş olduğum bir *Tom Miks* filminden çıkma gibiydi, ama biz 1924’teydik; sokaktan aşağı tangır tungur gelen o modası geçmiş arabayı gördüğümde onun bir yanılısama olduğunu düşündüm. Ama, şu işe bakın ki, arabanın geldiğini gören Yehudi Usta elini salladı, o yaşlı doru at tam önümüzde durdu, burun deliklerinden buhar fışkırtarak kaldırımın kenarına yanaştı. Arabanın sürücüsü, başına geniş kenarlı bir şapka oturtmuş tostoparлак, tıknaz biriydi, bir battaniyeye sarınmıştı, ilk bakışta sürücünün erkek mi, kadın mı, yoksa ayı mı olduğunu anlayamadım.

“Selam, Sue Ana,” dedi Usta. “Bak, ne buldum!”

Kadın bana birkaç saniye boş, buz gibi bakışlarla baktı, sonra da, ansızın, hayatımda gördüğüm en içten, en sıcak gülümseyişlerden biri kapladı yüzünü. Kadının ağzında olsa olsa iki ya da üç diş vardı, kapkara gözlerinin ışıltısına bakarak onun Çingene olduğuna karar verdim. O kadın Sue Ana’ydı, yani Çingeneler Kraliçesi’ydi, Yehudi Usta da onun oğlu, Karanlık Prens’iydi. Beni, Dönüşü Olmayan Şato’ya kaçırıyorlardı, o gece beni akşam yemeğinde yemezlerse bir hizmetkâra, kulağı küpeli, başı kavuklu yaltakçı bir harem ağasına çevireceklerdi.

“Atla oğlum,” dedi Sue Ana. Sesi öylesine boğuk ve erkeksiydi ki, gülümseyebildiğini bilmesem korkudan ödüm patlardı. “Arka tarafta birkaç örtü göreceksin. Hastalanmak istemiyorsan, onları kullanırsın. Önümüzde upuzun, soğuk bir yolculuk var, gideceğimiz yere kışın donmuş olarak gitmek istemezsin elbette.”

“Onun adı Walt,” dedi Usta, kadının yanına tırmanırken. “Mezbelelikten gelme, kafası irin dolu bir serseri.”

Önsezilerim doğruysa, yıllardır aradığım çocuk bu.” Sonra bana dönüp ters ters, “Bu, Sue Ana’dır oğul,” dedi. “Ona iyi davranırsan karşılığını alırsın. Ama bir kızdırırsan, doğduğuna pişman eder seni. Şişko ve dişsiz olabilir, ama sana ondan daha iyi analık yapacak birini bulamazsın.”

Eve ne kadar zamanda vardığımızı bilmiyorum. Ev, kasabanın on altı on yedi mil kadar dışındaydı, ama bunu sonradan öğrendim, çünkü örtülerin arasına girdim ve araba yola koyulur koyulmaz da uyuyakaldım. Gözlerimi açtığımda eve varmıştık. Usta yanağıma bir şamar indirip beni uyandırmamış olsaydı sabaha kadar da uyurdum.

Sue Ana, yaşlı atın yularını çözerken Usta beni eve soktu; girdiğimiz ilk yer mutfaktı: Bir köşesinde bir odun sobası, ötekinde titreyerek yanan bir gaz lambası duran, loş, az eşyalı bir yerdi burası. On beş yaşlarında bir zenci çocuk, masanın başına oturmuş kitap okuyordu. Oturduğum kentte rastladığım zencilerin çoğu gibi koyu kahve değildi bu oğlanın teni, kömür karasıydı, öyle karaydı ki neredeyse laciverde çalıyordu. Tam bir Etiyopyalıydı, Kara Afrika’nın cangıllarından gelme bir zenci çocuktuk, onu gördüğümde kalbim neredeyse duruyordu. Patlak gözlü, koca dudaklı bu cılız, sıska oğlan bizi selamlamak üzere iskemlesinden kalkınca bütün kemiklerinin çarpık çurpuk, eğri büğrü görüldüğünü, sakat biri gibi bedenindeki kemiklerin çıkık, sırtının kambur olduğunu gördüm.

“Bu, Aesop,” dedi Usta bana, “dünyanın en iyi çocuğu. Ona merhaba de, Walt, elini sık. Senin yeni kardeşin olacak o.”

“Zencilerin elini melini sıkmam ben,” dedim. “Böyle bir şey yapacağımı düşündüyseniz deli olmalısınız.”

Yehudi Usta, yüksek sesle, uzun uzun iç geçirdi. Bu yaptığı, bıkkınlıktan çok, keder ifadesiydi, ruhunun derinliklerinden kopup gelen koca bir titreyişti. Sonra, en

ufak bir telaş ya da heyecan belirtisi göstermeden sağ elinin işaretparmağını kıvrırdı, bu kaskatı, kıvrık kancanın ucunu çenemin tam altına, etle kemiğin birleştiği yere dayadı. Sonra parmağını bastırmaya başladı, ansızın ensemün çepeçevre arkasına ve kafatasımın içine korkunç bir sancı saplandı. Hayatımda hiç böylesine bir acı çekmemiştim. Bağırılmaya çalıştım ama boğazım kurumuştı; gurul gurul bir sestem başka bir şey çıkmadı gırtlığımdan. Usta parmağını bastırmaya devam ediyordu, çok geçmeden ayaklarım yerden kesildi. Yukarı kalkıyor, bir tüy gibi havalanıyordum, görünüşe göre Usta bunu kendini şu kadarcık zorlamadan beceriyordu, gözünde bir uğurböceğinden fazla değerim yoktu sanki. Az sonra yüzüm onun yüzüyle aynı düzeye gelmişti, göz gözeydik.

“Biz buralarda bu tarz konuşmayız, oğul,” dedi. “Herkes kardeştir bu ailede, herkese saygı gösterilir. Kural budur. Bundan hoşlanmasan da katlanacaksın. Kural kuraldır, kim kurala karşı çıkarsa sümüklüböceğe dönüşür, hayatının sonuna kadar yerde, çamurların içinde sürünür.”

* * *

Beni doyurdular, giydirdiler, bir de oda verdiler. Kıçımaya şaplak yemedim, ne tekmelendim ne de yumruk yedim, kulaklarımı tokatlayan da olmadı; yine de, her şey benim için ne kadar rahat olursa olsun, o güne dek olmadığım kadar üzgündüm, içim acıyla, öfkeyle doluydu. İlk altı ay boyunca aklımdaki tek düşünce oradan kaçmaktı. Ben bir kent çocuğuydum, caz kanıma işlemişti, hayatının fırsatını kollayan bir sokak çocuğuydum; sokaklardaki gürültülü kalabalığı, tramvayların gıcirtısını, neon ışıklarının yanıp sönmesini, kaldırım kenarlarındaki su yollarında incecik akan kaçak viskinin kokusunu

seviyordum. Ayakları *boogie-woogie* yapmaya alışkın bir fiyakacı, diline çabuk, açık göz bir cüce cazcıydım; oysa şimdi burada, hiçbir şeye benzemeyen bir yerde tıklıp kalmıştım, hemen hemen her zaman berbat olan havadan başka bir şey getirmeyen bir gökkubbenin altında yaşıyordum.

Yehudi Usta'nın malı mülkü, on beş dönümlük pis topraktan, iki katlı bir çiftlik evinden, bir tavuk kümesinden, bir domuz ağılından ve bir ahırdan oluşuyordu. Kümesteki bir düzine tavuğun dışında, ahırda iki inekle bir de doru at vardı; domuz ağılında da altı yedi domuz. Çiftlikte ne elektrik vardı ne de su tesisatı, telefon, telsiz, pikap ya da başka bir şey. Tek eğlence kaynağı, salondaki piyanoydu, ama içimizde yalnızca Aesop piyano çalabiliyordu; en basit şarkıları bile öylesine bozuyordu ki, yerine oturup parmaklarını tuşlara değdirir değdirmez ben salondan çıkıyordum. O berbat yer tam bir bok çukuru-ydu, "can sıkıntısı dünyası"nın merkeziydi, orada bir gün geçirmek bile canıma tak etmişti. O evde beyzboldan anlayan yoktu, çok sevdiğim Cardinal takımından söz edebileceğim kimse de yoktu, oysa o günlerde benim ilgimi çeken tek konu onlardı. Bir zaman aralığında düşmüş ve kendimi taş devrinde, dinozorların hâlâ ortalıkta dolaştığı bir çağda bulmuş gibiydim. Sue Ana'nın söylediklerine bakılırsa, Yehudi Usta bu çiftliği yedi yıl kadar önce Chicago'da adamın biriyle tuttuğu bahis sonunda kazanmıştı. Amma da bahismiş ha, dedim. Kaybeden sonuçta kazanan oluyor, kazansa gençliğini Amerika'nın Fıçı Deliği kasabasında tüketen budalanın teki.

O günlerde ben delidolu küçük bir budalaydım, bunu itiraf ediyorum, ama bunu mazur göstermeye çalışacak filan değilim. Ben neysem oydu, yanlarında yaşadığım insanların ve geldiğim yerlerin bir ürünüydüm, şimdi bunun için sızlanmanın hiçbir yararı yok. Orada

geçirdiğim o ilk ayları düşündüğümde, beni en çok etkileyen şey, o insanların nasıl da sabırlı olduğu, beni ne kadar da iyi anladıkları, tuhaflıklarımı nasıl da hoşgörüle karşılamış oldukları. Orada geçirdiğim ilk kış tam dört kez evden kaçtım, bir keresinde Wichita'ya kadar gittim; her seferinde beni alıp geri getirdiler, soru filan da sormadılar. O zamanlar ben hemen hemen bir hiçtim, bir insanı oluşturan şeyin sıfırlanma noktasının bir ya da iki milim üstündeydim; Usta, benim ruhumun bir hayvanınkinden pek de yüce olmadığını düşündüğünden beni orada işe başlattı, yani ahırda, hayvanların yanında.

O tavuklarla, domuzlarla ilgilenmekten ne kadar nefret etsem de onların arkadaşlığını insanlarınkine yeğliyordum. En çok kimden nefret ettiğime karar vermem çok güçtü, düşmanlık duyduğum insanların sırasını her gün yeniden değiştiriyordum. Sue Ana ile Aesop'u içten içe aşağılayarak hak ettiklerini veriyordum, ama beni en çok kızdıran, öfkeliendiren kişi Usta oluyordu sonunda. Beni kandırıp oraya götüren dürzü oydu, içinde bulunduğum tuzak için birini suçlayacaksam bu işin baş suçlusuydu. Beni en çok sinirlendiren, onun alaycılığı, bana yönelttiği sözleri, sövgüleri, salt ne kadar değersiz olduğumu kanıtlamak için beni gereksiz yere zorlaması, kırkırtmasıydı. Öbür ikisine her zaman kibar davranıyordu, tümüyle terbiyeli oluyordu, ama ben söz konusu olduğumda alçakça davranmak için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu. Bu tutumu oradaki ilk sabahımda başladı, ondan sonra da yakamı bırakmadı. Çok geçmeden Usta'nın Slim dayımdan farklı olmadığını anladım. Beni, Slim'in yaptığı gibi pataklamıyor olabilirdi; ama sözleri etkiliydi, kafama yumruk yemiş gibi oluyordum.

"Evet, benim affilli yaramazım," dedi o ilk günümün sabahında, "yazı çiziyile ilgili olarak ne biliyorsun, anlat bakalım."

Yaşayan en ünlü Amerikalı yazarlardan biri olan Paul Auster, her romanıyla, okurlarını farklı yaşamların tanığı kılarak, modern çağın nabzını tutuyor.

"Su üzerinde yürüdüğümde on iki yaşındaydım. Bu numarayı bir gecede öğrendiğimi iddia etmeyeceğim, siyah elbiseli bir adam öğretti her şeyi..."

Bu kitap konusunda en iyisi sözü okurlara bırakmak:

"Yükseklik Korkusu"nu okumadan önce Paul Auster'in *Ay Sarayı*'ni ve *New York Üçlemesi*'ni okumuştum. Auster, bir kez daha, günlük yaşamımın sorunlarını bir yana bırakıp, Walt'un ve Yehudi Usta'nın yaşadıklarının peşine düşmemi sağladı. İtiraf edeyim, kitabı elimden bırakamadım."

"Yükseklik Korkusu, Paul Auster'dan okuduğum ikinci roman ve kesinlikle sonuncusu olmayacak. Beni o kadar etkiledi ki, rüyalarım girdi. İnsana yaşadığını hissettiren bir kitap. Bitirdiğimde mutlu ve doymun hissediyordum kendimi, ama çok geçmeden o rengârenk karakterleri, harika çocuk Walt'u, Yehudi Usta'yı, Sioux Ana'yı, Marion Witherspoon'u özlemeye başlamıştım. Şimdi bu usta anlatıcının bütün diğer yapıtlarını okumayı düşünüyorum."

Kapak resmi: KARL DOLENC

ISBN 978-975-510-669-4

9 789755 106694